

Toetsing Flora- en faunawet

in verband met de voorgenomen aanleg van een zonneveld op een dijk
bij de Eemshaven

Rapport 2015-059

G.H. Bonhof
J. Melis

koeman en bijkerk bv
ecologisch onderzoek en advies

Toetsing Flora- en faunawet

in verband met de voorgenomen aanleg van een zonneveld op een dijk
bij de Eemshaven

Rapport 2015-059

G.H. Bonhof
J. Melis

koeman en bijkerk bv
ecologisch onderzoek en advies

bezoekadres	oosterweg 127 Haren
postadres	postbus 111 9750 AC Haren
telefoon	050 8200018
telefax	050 8200013
email	info@koemanenbijkerk.nl
website	www.koemanenbijkerk.nl

Colofon

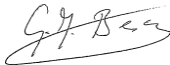
Opdrachtgever	Invrapius, Postbus 44, 9750 AA Haren
Titel	Toetsing Flora- en faunawet in verband in verband met de voorgenomen aanleg van een zonneveld op een dijk bij de Eemshaven
Auteurs	G.H. Bonhof, J. Melis
Datum	24 september 2015
Pagina's (inclusief bijlagen)	27
Opdrachtnr	-
Projectnr	2015-159
Rapportnr	2015-059
Status	Definitief
Akkoord	Drs. G.J. Berg (adviseur ecologie)
Paraaf	

Foto omslag: Dijk bij de Eemshaven

Deze publicatie kan geciteerd worden als:

Bonhof GH & Melis J (2015) Toetsing Flora- en faunawet in verband in verband met de voorgenomen aanleg van een zonneveld op een dijk bij de Eemshaven. KenB rapport 2015-059. Koeman en Bijkerk bv, Haren.

© Koeman en Bijkerk bv / Invrapius bv

Dit rapport is vervaardigd op verzoek van opdrachtgever hierboven aangegeven en is zijn eigendom. Niets uit dit rapport mag worden vervaardigd en/of openbaar gemaakt worden door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke andere wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de opdrachtgever hierboven aangegeven en Koeman en Bijkerk bv, noch mag het zonder een dergelijke toestemming worden gebruikt voor enig ander werk dan waarvoor het is vervaardigd.

Koeman en Bijkerk bv is niet aansprakelijk voor gevolgschade, alsmede schade welke voortvloeit uit toepassingen van resultaten van werkzaamheden of andere gegevens verkregen van Koeman en Bijkerk bv; opdrachtgever vrijwaart Koeman en Bijkerk bv voor aanspraken van derden in verband met deze toepassing.

Inhoudsopgave

	1
COLOFON	3
SAMENVATTING	7
1 INLEIDING	9
1.1 Achtergrond	9
1.2 Doel	10
1.3 Opzet	10
1.4 Volledigheid	10
2 WETTELIJK KADER	11
2.1 Flora- en faunawet	11
2.2 Gewijzigde Natuurbeschermingswet 1998	15
2.3 Soorten van de Nederlandse Rode Lijst	17
3 HUIDIGE NATUURWAARDE ONDERZOEKSGBIED	19
3.1 Gebiedsbeschrijving	19
3.2 Speciale Beschermingszones	19
3.3 Waargenomen soorten	20
4 CONCLUSIES	23
4.1 Gevolgen van de ingreep en mitigerende maatregelen	23
4.2 Eindconclusie	23
5 LITERATUUR	25
BIJLAGE I WAARGENOMEN SOORTEN IN HET PLANGEBIED EN HUN BESCHERMINGSSTATUS	27

Samenvatting

In opdracht van Invraplus, heeft Koeman en Bijkerk bv een toetsing aan de Flora- en faunawet uitgevoerd in verband met de voorgenomen aanleg van een zonneveld op een dijk bij de Eemshaven. Het plangebied heeft een oppervlakte van circa 15 ha en ligt aan de zuidkant van de Eemshaven. Het plangebied bestaat uit een dijk met daarop windmolens. Men is voornemens een zonneveld aan te leggen op het zuidtalud van de dijk. Het veld loopt vanaf de voet van de dijk tot aan de kruin en strekt zich uit over de gehele lengte van het dijktraject. Aan de noordkant van de dijk worden in de lengterichting over het gehele traject twee afrasteringen geplaatst.

Tijdens het veldbezoek op 10 september 2015 is het hele plangebied onderzocht op geschiktheid voor en het voorkomen van alle voor de Flora- en faunawet relevante planten- en diersoortgroepen.

Tijdens het veldbezoek is één licht beschermde soorten aangetroffen; de Mol. Het is niet uit te sluiten dat enkele andere algemene soorten zoals enkele muizensoorten in het gebied voorkomen. Dit betreft soorten van tabel 1 AMvB artikel 75 van de Flora- en faunawet waarvoor sinds 23 februari 2005 een algemene vrijstelling in het kader van de Flora- en faunawet wordt verleend bij, onder andere, ruimtelijke ontwikkelingen. Het leefgebied van deze soorten blijft in de nieuwe inrichting voor het overgrote deel behouden. Echter, ondanks de algemene vrijstelling geldt voor deze soorten wel de zorgplicht. Dit houdt in, dat alle in het wild levende dieren van onvervangbare waarde zijn en dat men 'voldoende zorg' in acht moet nemen. Opzettelijk doden of onnodig lijden moet voorkomen worden.

Negatieve effecten van de ingreep op de aangetroffen beschermde vogelsoorten, in de vorm van verstoring en vernietiging van enkele nesten, worden verwacht wanneer de werkzaamheden plaatsvinden in de periode dat broedende vogels aanwezig zijn. Hierbij gaat het dan voornamelijk om grondbroeders omdat bomen in het plangebied ontbreken. Om deze effecten te mitigeren wordt aanbevolen het plangebied te inspecteren vlak voor de start van de werkzaamheden. In de Flora- en faunawet wordt geen vast begrensde broedperiode gehanteerd. Indien een broedgeval wordt geconstateerd valt deze binnen de broedperiode, ongeacht de datum. Een andere optie is om het werk in het winterhalfjaar buiten het broedseizoen uit te voeren. Dan is inspectie niet nodig.

Er bestaat geen noodzaak tot het aanvragen van ontheffingen in het kader van de Flora- en faunawet. Wel blijft voor alle soorten de algemene zorgplicht gelden. Bij verstoring van dieren tijdens de werkzaamheden moeten deze daarom de gelegenheid krijgen te vluchten naar een nieuwe leefomgeving.

In de directe omgeving van het plangebied bevinden zich geen Natura 2000-gebieden of gebieden die deel uitmaken van het NNN waarop de ingreep een negatief effect zou kunnen hebben.

1 Inleiding

1.1 Achtergrond

In opdracht van Invraplus, heeft Koeman en Bijkerk bv een toetsing aan de Flora- en faunawet uitgevoerd in verband met de voorgenomen aanleg van een zonneveld op een dijk bij de Eemshaven. Het plangebied heeft een oppervlakte van circa 15 ha en ligt aan de zuidkant van de Eemshaven (Figuur 1). Het plangebied bestaat uit een dijk met daarop windmolens. Aan de zuidkant wordt het gebied begrensd door de Binnenbermsloot. De sloot en oever worden door de werkzaamheden niet beroerd en horen derhalve niet tot het onderzoeksgebied. Langs de noordgrens loopt de Kwelderweg. Het onderzochte dijktraject loopt grofweg van de rotonde waar de N33 aansluit op de Kwelderweg tot aan de locatie waar de spoorlijn Eemshaven-Uithuizermeeden de dijk doorsnijdt. De dijk wordt in meer of minder mate intensief door schapen begraasd.

Men is voornemens een zonnenveld aan te leggen op het zuidtalud van de dijk. Het veld loopt vanaf de voet van de dijk tot aan de kruin en strekt zich uit over de gehele lengte van het dijktraject. Aan de noordkant van de dijk worden in de lengterichting over het gehele traject twee afrasteringen geplaatst.

Figuur 1 Globale situering van het plangebied. Het onderzochte dijktraject wordt weergegeven met de rode lijn (bron: Google Earth).

1.2 Doel

Doel van het onderzoek was het toetsen van de voorgenomen ingreep aan de Flora- en faunawet en de Natuurbeschermingswet. Hiertoe moest voor eventueel aanwezige beschermde soorten worden nagegaan of de voorgenomen ingreep naar verwachting leidt tot het overtreden van verbodsbepalingen. Bij verwachte overtreding van verbodsbepalingen moest worden nagegaan of een vrijstelling geldt of dat ontheffing van de Flora- en faunawet moet worden aangevraagd (zie 2.1). Daarnaast moest worden nagegaan of er eventuele negatieve effecten te verwachten zijn op beschermde natuurgebieden in de omgeving (zie 2.2).

1.3 Opzet

Tijdens het veldbezoek op 10 september 2015 is het hele plangebied onderzocht op geschiktheid voor en het voorkomen van alle voor de Flora- en faunawet relevante planten- en diersoortgroepen. Het bestaan van beschermde natuurgebieden, Natura 2000-gebieden en gebieden die deel uitmaken van het Natuurnetwerk Nederland (voorheen Ecologische Hoofdstructuur), in of rond het plangebied werd nagegaan bij het ministerie van Economische Zaken (EZ).

In dit rapport worden de resultaten van de quickscan beschreven. Hierbij worden de volgende vragen beantwoord:

- Welke beschermde soorten zijn in het plangebied (en de directe omgeving) aanwezig en/of kunnen hier verwacht worden?
- Wat is het effect van de voorgenomen ingreep op de aanwezige beschermde soorten?
- Worden er verbodsbepalingen van de Flora- en faunawet overtreden, en zo ja welke?
- Zijn er mogelijkheden voor mitigatie en/of compensatie?
- Is nader onderzoek noodzakelijk?
- Moet er een ontheffing worden aangevraagd?

1.4 Volledigheid

Het uitgevoerde onderzoek betreft een quickscan. Binnen de beperkte tijd van het veldonderzoek is nooit met zekerheid vast te stellen dat alle aanwezige soorten zijn waargenomen. Op grond van het veldbezoek in september 2015 denken wij echter dat de kans op het voorkomen van beschermde soorten in het plangebied goed kon worden ingeschat.

2 Wettelijk kader

De Natuurbeschermingswet dateert uit 1967. Deze voldeed niet aan de verplichtingen van de internationale verdragen en de Europese Vogel- en Habitatrichtlijn (Anonymus 1979, 1992). Daarom is het Nederlandse natuurbeschermingsrecht aangepast. In 2002 is de Flora- en faunawet (Anonymus 1998, 2000) van kracht geworden waarin de soortenbescherming is opgenomen en in oktober 2005 is de gewijzigde Natuurbeschermingswet 1998 ten behoeve van de bescherming van natuurgebieden in werking getreden. De laatste wijzigingen aan de Natuurbeschermingswet zijn van kracht sinds de invoering van de Crisis- en herstelwet uit 2010. De teksten voor dit hoofdstuk zijn grotendeels ontleend aan de website van het ministerie van EZ (mijn.rvo.nl).

2.1 Flora- en faunawet

In de Flora- en faunawet is het soortenbeschermingsdeel van de Habitatrichtlijn en de Vogelrichtlijn geïmplementeerd evenals het CITES¹-verdrag. De doelstelling van de wet is de bescherming en het behoud van de gunstige staat van instandhouding van in het wild levende planten- en diersoorten.

Beschermde soorten

Onder de Flora- en faunawet zijn de volgende soorten als beschermd aangewezen:

- een aantal inheemse plantensoorten;
- alle van nature in Nederland voorkomende soorten zoogdieren (met uitzondering van Zwarte rat, Bruine rat en Huismuis);
- alle van nature op het Europese grondgebied van de lidstaten van de Europese Unie voorkomende vogelsoorten;
- alle van nature in Nederland voorkomende amfibieën- en reptielensoorten;
- alle van nature in Nederland voorkomende vissoorten (met uitzondering van soorten genoemd in de Visserijwet 1963);
- een aantal overige inheemse diersoorten;
- een aantal uitheemse dier- en plantensoorten.

Zorgplicht en verbodsbepalingen

In de Flora- en faunawet is een zorgplicht opgenomen en de wet bevat een aantal verbodsbepalingen om er voor te zorgen dat in het wild levende soorten zoveel mogelijk met rust gelaten worden (alleen de relevante verbodsbepalingen worden hier genoemd).

- Artikel 2: Zorgplicht. De zorgplicht houdt in dat menselijk handelen geen nadelige gevolgen voor flora en fauna mag hebben. De zorgplicht geldt voor alle planten en dieren, beschermd of niet. In het geval van beschermde planten of dieren geldt de zorgplicht ook als er een ontheffing of vrijstelling is verleend. De zorgplicht voor dieren

¹ CITES is het verdrag dat de internationale handel van in het wild levende dier- en plantensoorten reguleert teneinde uitsterven van soorten door overexploitatie te voorkomen.

betekent niet dat er geen dieren mogen worden gedood, maar wel dat dit, indien noodzakelijk, met zo min mogelijk lijden gepaard gaat;

- Artikel 8: Het is verboden planten, behorende tot een beschermde inheemse plantensoort, te plukken, te verzamelen, af te snijden, uit te steken, te vernielen, te beschadigen, te onwortelen of op enigerlei andere wijze van hun groeiplaats te verwijderen;
- Artikel 9: Het is verboden dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, te doden, te verwonden, te vangen, te bemachtigen of met het oog daarop op te sporen;
- Artikel 10: Het is verboden dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, opzettelijk te verontrusten;
- Artikel 11: Het is verboden nesten, holen of andere voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen van dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, te beschadigen, te vernielen, uit te halen, weg te nemen of te verstoren;
- Artikel 12: Het is verboden eieren van dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, te zoeken, te rapen, uit het nest te nemen, te beschadigen of te vernielen;
- Artikel 13: Het is verboden om beschermde dier- en plantensoorten te vervoeren en onder zich te hebben.

Beschermingsregimes

In 2005 is de Flora- en faunawet gewijzigd door een inwerking getreden Algemene Maatregel van Bestuur (AMvB artikel 75 Flora- en faunawet). Artikel 75 biedt de mogelijkheid ontheffing aan te vragen van de verbodsbepalingen (artikel 8 t/m 12, zie hierboven). Ook biedt de Flora- en faunawet voor bepaalde soorten en ingrepen vrijstellingen, mits aan bepaalde voorwaarden wordt voldaan. In de huidige opzet van de Flora- en faunawet zijn beschermde soorten onderverdeeld in drie tabellen, elk met hun eigen beschermingsregime, en worden vogels apart behandeld (Figuur 2). De volgende drie beschermingsregimes worden onderscheiden:

- **Regime 1:** Hieronder vallen de zogenoemde *tabel 1-soorten*. Dit betreft een aantal beschermde, maar vrij algemene soorten in Nederland. De gunstige staat van instandhouding in Nederland is momenteel niet in het geding en ze staan niet vermeld in bijlage IV van de Habitatrichtlijn;
- **Regime 2:** Hieronder vallen de zogenoemde *tabel 2-soorten*. Dit betreft de 'overige beschermde soorten'. Deze soorten zijn beschermd en de gunstige staat van instandhouding in Nederland kan in het geding zijn. Ze staan niet vermeld in bijlage IV van de Habitatrichtlijn;
- **Regime 3:** Hieronder vallen de zogenoemde *tabel 3-soorten*. Dit betreft de 'strikt beschermde soorten'. Voor deze soorten geldt dat de gunstige staat van instandhouding in Nederland duidelijk in het geding is en/of dat ze vermeld staan in bijlage IV van de Habitatrichtlijn. De eerste groep betreft soorten die middels een Algemene Maatregel van Bestuur door de voormalig minister van LNV zijn

aangewezen (AMvB bijlage 1-soorten). De tweede groep betreft soorten uit bijlage IV van de Europese Habitatrichtlijn;

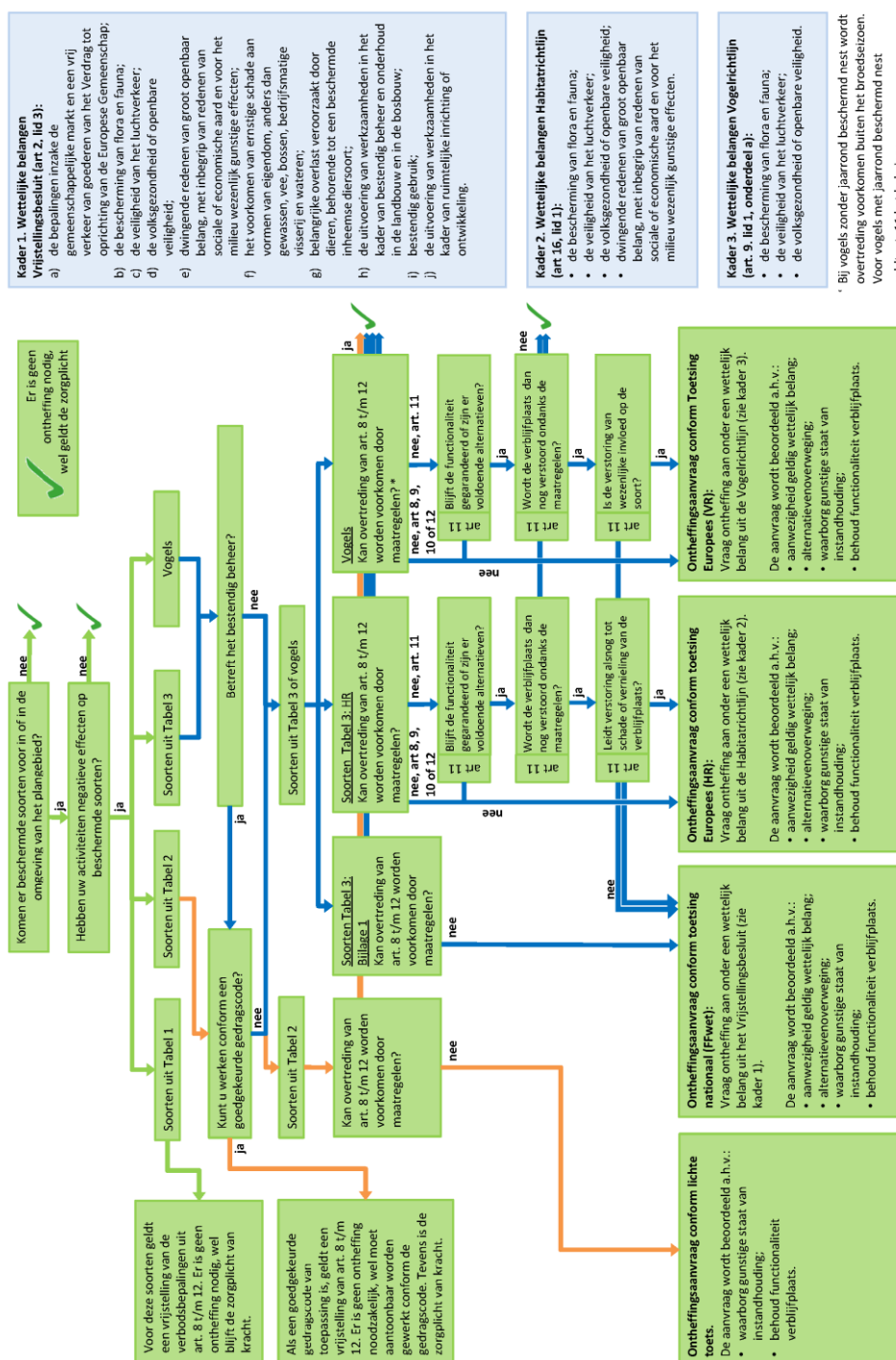
- **Vogels:** Vogels zijn niet in één van bovengenoemde tabellen opgenomen en worden onder de Flora- en faunawet apart behandeld. Verblijfplaatsen van vogels die hun verblijfplaats het hele jaar door gebruiken zijn jaarrond beschermd. Er worden vier categorieën van nesten onderscheiden die het hele jaar door zijn beschermd:
 1. *Nesten die, behalve gedurende het broedseizoen als nest, buiten het broedseizoen in gebruik zijn als vaste rust- en verblijfplaats (voorbeeld: Steenuil);*
 2. *Nesten van koloniebroeders die elk broedseizoen op dezelfde plaats broeden en die daarin zeer honkvast zijn of afhankelijk van bebouwing of biotoop. De (fysieke) voorwaarden voor de nestplaats zijn vaak zeer specifiek en limitatief beschikbaar (voorbeeld: Roek, Gierzwaluw en Huismus);*
 3. *Nesten van vogels, zijnde geen koloniebroeders, die elk broedseizoen op dezelfde plaats broeden en die daarin zeer honkvast zijn of afhankelijk van bebouwing of biotoop. De (fysieke) voorwaarden voor de nestplaatsen zijn vaak zeer specifiek en limitatief beschikbaar (voorbeeld: Ooievaar, Kerkuil en Slechtvalk);*
 4. *Vogels die jaar in jaar uit gebruik maken van hetzelfde nest en die zelf niet of nauwelijks in staat zijn een nest te bouwen (bijvoorbeeld: Boomvalk, Buizerd en Ransuil).*

Hoe te handelen bij het aantreffen van beschermde soorten

- **Tabel 1-soorten:** Voor soorten uit tabel 1 geldt sinds 23 februari 2005 een algemene vrijstelling die in het kader van de Flora- en faunawet wordt verleend bij, onder andere, ruimtelijke ontwikkelingen (AMvB artikel 75 van de Flora- en faunawet). Voor deze soorten hoeft daarom geen ontheffing te worden aangevraagd. De algemene zorgplicht (artikel 2) blijft wel onverminderd van kracht.
- **Tabel 2-soorten:** Wanneer activiteiten worden ondernomen die zijn te kwalificeren als bestendig gebruik of bestendig beheer en onderhoud of ruimtelijke ontwikkelingen, geldt een vrijstelling voor deze soorten voor de artikelen 8 t/m 12, mits de activiteiten worden uitgevoerd op basis van een door de minister van EZ goedgekeurde gedragscode. In zo'n code staat hoe u tijdens werkzaamheden schade aan beschermde planten en dieren voorkomt of minimaliseert. Een gedragscode moet door een sector of ondernemer zelf opgesteld worden en worden ingediend voor goedkeuring. Wanneer het niet mogelijk is de activiteiten via een goedgekeurde gedragscode uit te voeren moet een ontheffing worden aangevraagd (zie Figuur 2).
- **Tabel 3-soorten:** Dit zijn soorten die vermeld zijn in bijlage 1 van bovengenoemde AMvB, alsmede soorten die voorkomen in bijlage IV van de Habitatrichtlijn en die daardoor een strikte bescherming genieten. Wanneer activiteiten worden ondernomen die zijn te kwalificeren als bestendig gebruik of bestendig beheer en onderhoud, geldt een vrijstelling voor deze soorten voor de artikelen 8 t/m 12, mits de activiteiten worden uitgevoerd op basis van een door de minister van EZ goedgekeurde

gedragscode. Wanneer het niet mogelijk is de activiteiten via een goedgekeurde gedragscode uit te voeren of wanneer het activiteiten betreft die zijn te kwalificeren als ruimtelijke ontwikkelingen moet een ontheffing worden aangevraagd (zie Figuur 2).

- **Vogels:** Werkzaamheden of gebruik van ruimte waarbij vogels worden gedood of verontrust (artikel 10), of waardoor hun nesten of vaste rust- of verblijfplaatsen worden verstoord (artikel 11), zijn verboden. De verbodsbepalingen van artikel 11 beperken zich bij vogels tot alleen de plaatsen waar gebroed wordt (nesten, hollen en dergelijke), inclusief de functionele omgeving om het broeden succesvol te laten zijn, én slechts gedurende de periode dat er wordt gebroed. In de praktijk betekent dit dat met name het broedseizoen (voor de meeste vogels 15 maart - 15 juli) dient te worden ontzien. Wanneer de werkzaamheden buiten het broedseizoen plaatsvinden zal in het algemeen niet snel een ontheffing nodig zijn. In de Flora- en faunawet wordt geen vast begrensde broedperiode gehanteerd. Indien een broedgeval wordt geconstateerd valt deze binnen de broedperiode, ongeacht de datum. Wanneer een jaarrond beschermd nest wordt aangetroffen en deze door de ingreep zal verdwijnen is een omgevingscheck nodig. Dit houdt in dat een deskundige moet vaststellen of in de omgeving voldoende gelegenheid bestaat voor de soort om zelfstandig een vervangend nest te vinden of te bouwen. Wanneer dit niet het geval is dan moet, voor zover mogelijk, een alternatief nest worden aangeboden. Is dit niet mogelijk dan zal een ontheffing moeten worden aangevraagd op grond van een wettelijk belang uit de Vogelrichtlijn.

Figuur 2 Stroomschema Flora- en faunawet artikel 8 t/m 12

2.2 Gewijzigde Natuurbeschermingswet 1998

De Natuurbeschermingswet is gericht op gebiedsbescherming, de aangewezen gebieden en het beschermingsregime dat daarbij hoort. Een ontheffing voor de Flora- en faunawet

betekent niet automatisch een vergunning op grond van de Natuurbeschermingswet. Ook het omgekeerde geldt. Beide wetten staan naast elkaar!

In Nederland hebben veel natuurgebieden een beschermde status onder de Natuurbeschermingswet gekregen. Daarbij kunnen drie categorieën beschermingsgebieden worden onderscheiden:

- Natura 2000-gebieden
- Beschermde natuurmonumenten
- Wetlands

Onder Natura 2000-gebieden vallen de gebieden die op grond van de Vogelrichtlijn en/of Habitatrichtlijn zijn aangewezen. Voor al deze gebieden gelden instandhoudingsdoelen. De essentie van het beschermingsregime voor deze gebieden is dat deze instandhoudingsdoelen niet in gevaar mogen worden gebracht. Deze instandhoudingsdoelen zijn terug te vinden in de aanwijzingsbesluiten. Om dit toetsbaar te maken, kent de Natuurbeschermingswet 1998 voor projecten en andere handelingen (zowel bestaand als nieuw) die gevolgen voor soorten en habitats van de betreffende gebieden zouden kunnen hebben, een vergunningplicht. Een vergunning voor een project wordt alleen verleend wanneer zeker is dat de instandhoudingsdoelen van het gebied niet in gevaar worden gebracht. Hiervan mag alleen worden afgeweken wanneer alternatieve oplossingen voor het project ontbreken en wanneer sprake is van dwingende redenen van groot openbaar belang. Bovendien moet voorafgaande aan het toestaan van een afwijking zeker zijn dat alle schade gecompenseerd wordt (de zogenaamde ADC-toets: Alternatieven, Dwingende redenen van groot openbaar belang en Compenserende maatregelen). Redenen van economische aard kunnen ook gelden als dwingende reden van groot openbaar belang. Als prioritaire soorten of habitats deel uitmaken van de instandhoudingsdoelen mogen redenen van economische aard alleen gebruikt worden na toetsing door de Europese Commissie (LNV 2005).

Verlenen van vergunning op grond van Natuurbeschermingswet

Projecten en andere handelingen in of buiten een Natura 2000-gebied kunnen vergunningsplichtig zijn; de wet kent namelijk de zogenaamde externe werking. Ook als activiteiten buiten een beschermd gebied plaats zullen vinden en negatieve gevolgen kunnen hebben voor het gebied, moeten deze beoordeeld worden. Hierbij moeten ook cumulatieve effecten worden betrokken. Dit kan betekenen dat een plan of handeling op zich geen significant effect veroorzaakt maar in combinatie met andere handelingen of plannen wel. Ook dan is een vergunning noodzakelijk.

De Natuurbeschermingswet kent twee routes voor het verlenen van een vergunning. Als significante negatieve effecten op kunnen treden moet een passende beoordeling worden uitgevoerd. Als er wel effecten verwacht worden, maar deze zeker niet significant zullen zijn, kan worden volstaan met een Verslechterings- en Verstoringstoets (VV-toets).

Samengevat betekent dit dat er een drietal situaties mogelijk zijn:

1. zeker geen negatief effect: geen vergunning op grond van de Natuurbeschermingswet nodig;

2. mogelijk negatief effect maar zeker geen significant negatief effect: Verslechterings- en Verstoringstoets, afhankelijk van de uitkomst wordt al dan niet een vergunning verleend;
 3. kans op een significant negatief effect: Passende beoordeling (zwaardere procedure) noodzakelijk. Afhankelijk van de uitkomst wordt al dan niet een vergunning verleend.
- Bij een kans op negatieve effecten is het aan te raden om in een vroeg stadium met het bevoegd gezag te overleggen over de te volgen procedure.

2.3 Soorten van de Nederlandse Rode Lijst

De Rode Lijst bevat een overzicht van soorten die uit Nederland zijn verdwenen of dreigen te verdwijnen. Dit wordt bepaald op basis van zeldzaamheid en/of negatieve trend. Doordat overheden en terreinbeherende organisaties bij hun beleid en beheer rekening houden met de Rode Lijsten, wordt gehoopt dat van de nu bedreigde organismen er in de toekomst een aantal niet meer bedreigd zal zijn en dus van de Rode Lijst afgevoerd kan worden. De Rode Lijst-soorten worden ingedeeld in de volgende categorieën, met de daarbij behorende trend en zeldzaamheid:

1. uitgestorven op wereldschaal: maximaal afgenomen en nu afwezig op wereldschaal;
2. in het wild uitgestorven op wereldschaal: maximaal afgenomen en nu in het wild afwezig op wereldschaal, maar in Nederland nog wel in gevangenschap gehouden of gekweekt;
3. verdwenen uit Nederland: maximaal afgenomen en nu afwezig in Nederland;
4. in het wild verdwenen uit Nederland: maximaal afgenomen en nu in het wild afwezig in Nederland, maar in Nederland nog wel in gevangenschap gehouden of gekweekt;
5. ernstig bedreigd: zeer sterk afgenomen en nu zeer zeldzaam;
6. bedreigd: sterk afgenomen en nu zeldzaam tot zeer zeldzaam, of zeer sterk afgenomen en nu zeldzaam;
7. kwetsbaar: matig afgenomen en nu vrij tot zeer zeldzaam, of sterk tot zeer sterk afgenomen en nu vrij zeldzaam;
8. gevoelig: stabiel of toegenomen maar zeer zeldzaam, of sterk tot zeer sterk afgenomen maar nog algemeen.

Rode lijsten hebben geen juridische status. Als een soort op de lijst komt, is deze niet automatisch beschermd. Daarvoor moet de soort worden aangewezen onder de Flora- en faunawet. De Rode lijsten helpen daarbij. Deze lijsten worden ook gebruikt om te toetsen of de beleidsdoelen over biodiversiteit worden gehaald.

3 Huidige natuurwaarde onderzoeksgebied

3.1 Gebiedsbeschrijving

Het plangebied betreft een dijk met een breedte van voet tot voet van ongeveer 30 meter. Het dijktraject heeft een lengte van ongeveer 5 kilometer. De zuidzijde wordt begrensd door de Binnenbermsloot. De sloot zelf en de oever behoren niet tot het onderzoeksgebied. Langs de noordzijde loopt een weg (Kwelderweg). De dijk wordt van de weg gescheiden middels een laag hekwerk (Figuur 3). De dijk wordt doorbroken door de N46, de Klaas Wiersumweg en de spoorlijn.

De begroeiing op de dijk is over het gehele traject vrij uniform en wordt kortgehouden door schapen. Er zijn geen bomen aanwezig. De vegetatie bestaat voornamelijk uit grassen en distels. Het tracé ten westen van de N46 is wat groener en gras is voller. Waarschijnlijk wordt dit deel iets minder intensief begraasd. Ook hier echter is sprake van een uniforme vegetatie voornamelijk gevormd door grassoorten en distels. De Binnenbermsloot is beschoeid. Langs de oever is een vrij brede strook van riet en/of flab aanwezig. Op de dijk staan windmolens (circa om de 300 meter) en een klein schuurtje. Hierin lag een schaap wat al enige tijd dood was.

Figuur 3 Overzicht van het plangebied. Op de linker foto de dijk met Binnenbermsloot en hekwerk. Op de rechter foto de enige bebouwing op de dijk.

3.2 Speciale Beschermingszones

Het plangebied maakt geen deel uit van een Natura 2000-gebied of het NNN (Natuur Netwerk Nederland). In de directe omgeving van het plangebied bevinden zich geen wettelijk beschermde gebieden waarop de ingreep een negatief effect zou kunnen hebben. Het meest nabijgelegen wettelijk beschermde gebied, de Waddenzee (Natura 2000-gebied) bevindt zich op een afstand van circa 1 kilometer van het plangebied.

3.3 Waargenomen soorten

In onderstaande tekst is per soortgroep aangegeven welke beschermde soorten tijdens de veldbezoeken op 10 september 2015 zijn waargenomen of waarvan het zeer waarschijnlijk wordt geacht dat de soorten in het plangebied voorkomen.

Vaatplanten

Tijdens het veldbezoek zijn in het plangebied geen beschermde soorten of soorten van de Rode lijst aangetroffen (Bijlage I). Op grond van de aangetroffen vegetaties en terreinkenmerken worden ook geen beschermde soorten verwacht.

Libellen

Tijdens het veldbezoek zijn in het plangebied geen libellen aangetroffen (Bijlage I). Op grond van de aangetroffen terreinkenmerken worden hooguit enkele algemeen voorkomende soorten verwacht.

Dagvlinders

Tijdens het veldbezoek werden in het plangebied enkele algemeen voorkomende soorten aangetroffen (Bijlage I). Op grond van de terreinkenmerken worden geen beschermde soorten in het plangebied verwacht.

Amfibieën

Tijdens de veldbezoeken werden in het plangebied geen amfibieën aangetroffen. Op grond van de terreinkenmerken worden geen streng beschermde soorten in het plangebied verwacht.

Vogels

Tijdens de veldbezoeken werden 11 vogelsoorten aangetroffen (zie Bijlage I). Alle aangetroffen soorten worden beschermd onder de Flora- en faunawet, zoals bijna alle in Nederland voorkomende vogelsoorten. In het plangebied zelf zijn geen nesten aangetroffen. Alleen onder de brug van de Klaas Wiersumweg zijn enkele nesten van Huiszwaluw (*Delichon urbicum*) aangetroffen. Deze soort heeft de status 'gevoelig' op de Rode lijst. De nesten vallen echter buiten de invloedssfeer van de maatregelen. De dijk zelf is in potentie geschikt voor groundbroeders. Echter door de intensieve begrazing wordt de kans hierop klein geacht. Ten tijde van het veldbezoek zijn geen nestsporen gevonden.

Zoogdieren

Tijdens de veldbezoeken werden geen streng beschermde soortenesignaleerd. Wel zijn er molshopen en muizengaten aangetroffen. De Mol (*Talpa europaea*) is licht beschermd. De muizenholen zijn zeer waarschijnlijk afkomstig van licht beschermde muizensoorten zoals de Bosmuis (*Apodemus sylvaticus*) en de Veldmuis (*Microtus arvalis*). Het leefgebied van deze soorten blijft in de nieuwe inrichting voor het overgrote deel behouden.

De enige aanwezige bebouwing in de vorm van het schuurtje heeft geen potentie voor vleermuizen. De dijk als geheel als lijnvormig element zou in theorie als vliegroute kunnen fungeren, echter door de aanwezigheid van de windmolens wordt de kans hierop klein geacht. Daarbij heeft de voorgenomen ingreep geen effect op het lijnvormig karakter van de dijk.

Overige soortgroepen

Tijdens het veldbezoek is vastgesteld dat de huidige inrichting het plangebied ongeschikt maakt voor overige beschermde soorten.

4 Conclusies

4.1 Gevolgen van de ingreep en mitigerende maatregelen

Tijdens het veldbezoek is één licht beschermde soort aangetroffen; de Mol. Het is niet uit te sluiten dat enkele andere algemene soorten zoals enkele muizensoorten in het gebied voorkomen. Dit betreft echter soorten van tabel 1 AMvB artikel 75 van de Flora- en faunawet waarvoor sinds 23 februari 2005 een algemene vrijstelling in het kader van de Flora- en faunawet wordt verleend bij, onder andere, ruimtelijke ontwikkelingen. Het leefgebied van deze soorten blijft in de nieuwe inrichting voor het overgrote deel behouden. Echter, ondanks de algemene vrijstelling geldt voor deze soorten wel de zorgplicht. Dit houdt in, dat alle in het wild levende dieren van onvervangbare waarde zijn en dat men 'voldoende zorg' in acht moet nemen. Opzettelijke doden of onnodig lijden moet voorkomen worden.

Negatieve effecten van de ingreep op de aangetroffen beschermde vogelsoorten, in de vorm van verstoring en vernietiging van enkele nesten, worden verwacht wanneer de werkzaamheden plaatsvinden in de periode dat broedende vogels aanwezig zijn. Hierbij gaat het dan voornamelijk om grondbroeders omdat bomen in het plangebied ontbreken. Om deze effecten te mitigeren wordt aanbevolen het plangebied te inspecteren vlak voor de start van de werkzaamheden. In de Flora- en faunawet wordt geen vast begrensde broedperiode gehanteerd. Indien een broedgeval wordt geconstateerd valt deze binnen de broedperiode, ongeacht de datum.

4.2 Eindconclusie

Er bestaat geen noodzaak tot het aanvragen van ontheffingen in het kader van de Flora- en faunawet. Wel blijft voor alle soorten de algemene zorgplicht gelden. Bij verstoring van dieren tijdens de werkzaamheden moeten deze daarom de gelegenheid krijgen te vluchten naar een nieuwe leefomgeving.

Voor de vogels die zijn aangetroffen geldt dat de nesten buiten het broedseizoen niet van belang zijn voor de instandhouding van de soort. Indien de werkzaamheden buiten de broedperiode worden uitgevoerd, met voorkeur in het winterhalfjaar, is het derhalve niet nodig ontheffing aan te vragen. Wanneer de werkzaamheden wel in de broedperiode worden uitgevoerd dient het plangebied, zoals eerder aangegeven te worden geïnspecteerd op broedende vogels.

In de directe omgeving van het plangebied bevinden zich geen Natura 2000-gebieden of gebieden die deel uitmaken van het NNN waarop de ingreep een negatief effect zou kunnen hebben.

Tenslotte nog een laatste opmerking. Voor het onderzoek is er vanuit gegaan dat de Binnenbermsloot en de oever tijdens de aanleg van het zonneveld niet beroerd worden.

Mocht dit uitgangspunt wijzigen dan zal er aanvullend onderzoek gedaan worden naar de strengbeschermde Waterspitsmuis die voorkomt in het gebied maar alleen langs oevers.

5 Literatuur

- Anonymus (1979) Richtlijn 70/409/EEG van de Raad van 2 april 1979 inzake het behoud van de vogelstand. *Publicatieblad van de Europese Gemeenschappen* Nr. L 103 van 25/04/1979: 1-18.
- Anonymus (1992) Richtlijn 92/43/EEG van de Raad van 21 mei 1992 inzake de instandhouding van de natuurlijke habitats en de wilde flora en fauna. *Publicatieblad van de Europese Gemeenschappen* Nr. L 206 van 22/07/1992: 7-50.
- Anonymus (1998) Wet van 25 mei 1998, houdende regels ter bescherming van in het wild levende planten- en diersoorten (Flora- en faunawet). *Staatsblad* 402: 1-37.
- Anonymus (2000) Besluit van 28 november 2000, houdende aanwijzing van dier- en plantensoorten ingevolge de Flora- en faunawet (Besluit aanwijzing dier- en plantensoorten Flora- en faunawet). *Staatsblad* 523: 1-11.
- Berg GJ, Brochard CJE, van Goethem J, Loonstra AJ, Mulderij G, Patberg W, van der Ploeg E, Verweij GL & Wolters G (2013) Monitoring in het kader van de Stedelijke Ecologische Structuur Groningen 2012: kerngebied Stadspark. KenB rapport 2012-056. Koeman en Bijkerk bv, Haren.
- Koelman RM (2006) *Vleermuisonderzoek Noordelijke Hogeschool Leeuwarden*. VZZ rapport 2006.38. Zoogdierverseniging VZZ, Arnhem.
- LNV (2004) *Besluit van de Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit van ..., TRCJZ/2004/5727, houdende vaststelling van rode lijsten flora en fauna*.
- LNV (2005) *Algemene Handreiking Natuurbeschermingswet 1998*. Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit, Den Haag.
- LNV (2009) *Aangepaste beoordeling ontheffing ruimtelijke ingrepen Flora- en faunawet*. Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit, Den Haag.

Bijlage I Waargenomen soorten in het plangebied en hun beschermingsstatus

Alle vermelde soorten zijn waargenomen in het plangebied tijdens het veldbezoek op 10 september. FF: nummer = nummer van de tabel uit AMvB artikel 75 Flora- en faunawet waarin een onder deze wet beschermde soort is opgenomen (tabel 1, 2 of 3), vogels zijn niet in één van deze tabellen opgenomen en zijn daarom aangegeven met +; RL: status van soort met vermelding op de Nederlandse Rode Lijst; 0 = uitgestorven op wereldschaal, 1 = in het wild uitgestorven op wereldschaal, 2 = verdwenen uit Nederland, 3 = in het wild verdwenen uit Nederland, 4 = ernstig bedreigd, 5 = bedreigd, 6 = kwetsbaar, 7 = gevoelig, - = niet op Rode Lijst (LNV 2004).

Nederlandse naam	Wetenschappelijke naam	FF	RL
Vlinders			
Dagpauwoog	<i>Aglais io</i>	-	-
Groot koolwitje	<i>Pieris brassicae</i>	-	-
Kleine vos	<i>Aglais urticae</i>	-	-
Vogels			
Aalscholver	<i>Phalacrocorax carbo</i>	+	-
Buizerd	<i>Buteo buteo</i>	+	-
Huiszwaluw	<i>Delichon urbicum</i>	+	7
IJsvogel	<i>Alcedo atthis</i>	+	-
Knobbelzwaan	<i>Cygnus olor</i>	+	-
Krakeend	<i>Anas strepera</i>	+	-
Kuifeend	<i>Aythya fuligula</i>	+	-
Meerkoet	<i>Fulica atra</i>	+	-
Spreeuw	<i>Sturnus vulgaris</i>	+	-
Torenvalk	<i>Falco tinnunculus</i>	+	-
Wilde eend	<i>Anas platyrhynchos</i>	+	-
Zoogdieren			
Mol	<i>Talpa europaea</i>	1	-